

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A szexuális bántalmazás fiatalkorú áldozatai

Szerző:

dr Kiss Enikő

Miskolc, 2020

*„Ő minden alkalom után azt mondta nekem,
hogy ha elmondom valakinek, elvágja a torkomat.”
(Lilla, 13 éves szexuális erőszak áldozata)*

Bevezetés

Dolgozatom témája a szexuális bűncselekmények fiatalok áldozatai. A mai magyar társadalom számára két bűncselekmény kategória bír igazán nagy jelentőséggel, ez pedig nem más, mint az élet és testi épség elleni bűncselekmények és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. Talán ezen két bűncselekmény kategória kapcsán mondható el az is, hogy ezen cselekmények azok, amelyeket a közvélemény a legsúlyosabban ítél meg, illetve azok a cselekmények is, amelyek a különböző médiafelületeken a legnagyobb nyilvánosságot kapják.

Az erőszakos nemi deliktumok az összes ismertté vált bűncselekmények körében egy csekély hányadot foglalnak el - magában a nemi erkölcs elleni bűncselekmények körében azonban a leggyakoribbnak számítanak-, mégis kiemelt figyelmet érdemelnek, hiszen a nemi élet szabadsága a nemek egyenjogúságán alapuló, feltétlen érvényesülést igénylő emberi jog. A nemi szabadság elleni támadás elkövetése pedig hatással lehet - és jellemzően van is - a passzív alanyok egész jövőbeli életére, súlyos pszichés zavarokat, a sértett traumatizációját idézheti elő.

A helyzet pedig csak súlyosbodik, ha ezt az egyébként is jelentős lelki és testi megrázkódtatással járó bűncselekményt gyermekek sérelmére követik el.¹

Elmondható, hogy a szexualitásban megjelenő agressziót régóta és mondhatni egységesen szankcionálták a jogalkotók, olyannyira régóta, hogy Szent László király dekrétomainak első könyvében az erőszakot az emberöléssel azonos megítélés alá vonta és elkövetőjét halállal fenyegette: „Valaki hajadon leányon vagy asszonyon, egyik faluból a másikba menő útjában erőszakot teszen, úgy bánja meg, mintha embert ölt volna.”² Ebből is látszik, hogy a szexuális erőszak valamennyi korban és társadalomban jelen volt és van.

¹ Az erőszakos szexuális bűncselekmények szabályozása ma és holnap https://birosag.hu/sites/default/files/2018-08/13_dok.pdf

²Szent László király dekrétomainak első könyve 32. fejezet Hajadon leányon vagy asszonyon való erőszakról, mek.oszk.hu

Általánosságban kijelenthető, hogy minden áldozat megérdemli a különleges elbánást azon okból kifolyólag amin keresztül ment, azonban vannak sérülékenyebb csoportok az áldozatokon belül - mint a gyermekek és a szexuális bűncselekmények áldozatai - akik kiemeltbb figyelmet érdemelnek. Dolgozatomban a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények áldozatainak helyzetét szeretném bemutatni, a fiatalok áldozataira koncentrálni.

Elsőként a szexuális bűncselekmények jogi szabályozását - ezen belül a szexuális kényszerítés és szexuális erőszak törvényi tényállását szeretném általánosságban bemutatni. Ezt követően gyakorlati példákon keresztül is bemutatom, hogy milyen tortúrákon megy át egy szexuális erőszakot átélt gyermek. Ezt követően térnék rá a szexuális erőszak jellegzetességeire és az áldozatok hallgatásának okaira. Majd bemutatom a szexuális bántalmazás áldozataira gyakorolt hatásait és a trauma feldolgozásának fázisait. Ezt követően arról szeretnék pár szót ejteni, hogy amennyiben a szexuális abúzusra fény derül mivel tud leginkább segíteni a szülő. Végül pedig a szexuális deliktumok felderítésének és nyomozásának jellegzetességeit mutatom be.

Bevezetésemet egy olyan idézettel zárnám, ami véleményem szerint lényegretörően határozza meg a szexuális abúzus fogalmát.

„A szexuális abúzust dependens, éretlen gyermekek és serdülők olyan szexuális tevékenységbe való bevonásaként határozhatjuk meg, amelyet ők valójában nem értenek, abba tudatosan beleegyezni nem képesek, vagy olyan szexuális tevékenységként, amely megszegi a családi szerepek szociális tabujait.” /Kempe/

II. Jogi áttekintés

E fejezetben a nemi bűncselekmények hazai szabályozásáról szeretnék egy rövid áttekintést adni, kettő törvényi tényállásra koncentrálni, nevezetesen a szexuális kényszerítésre és szexuális erőszakra. A választásom azért esett erre a két törvényi tényállásra, mert talán az erőszakos nemi bűncselekmények körében e két bűncselekmény fordul elő a leggyakrabban.

A jogi szabályozást tekintve elmondható, hogy a jogalkotók valamennyi korban és társadalomban szankcionálták, illetve szankcionálják a nemi bűncselekményeket, kifejezve ez által e terület fontosságát, valamint azt, hogy szexuális bűncselekmények mindig is voltak és lesznek is a büntetőjogban, hiszen súlyos deliktumról van szó.

Ahogy a dolgozatomban bevezető részében kitértem rá Szent László király az emberöléssel azonos módon szankcionálta a szexuális erőszakot, és ő volt az, aki elsőként szabályozta írásos formában ezt a bűncselekményt. Ezt követően II. Lajos király az 1522. évi XXXVI. törvénycikkében is megerősítette, hogy aki nőn erőszakot követ el, arra halálos büntetés vár. Mária Terézia büntető törvénykönyve, a Constitutio Criminalis Theresiana is a legsúlyosabb deliktumok közé sorolta a szexuális erőszakot. Az 1827. évi Büntető Törvénykönyv Javaslat a nemi erőszak minősített esetében, vagyis ha a passzív alany nő meghalt a bűncselekmény következtében, akkor azt a legsúlyosabb büntetéssel - halálbüntetéssel - fenyegette. Az első magyar nyelvű kodifikált büntető törvénykönyvünk a Csemegi-kódex, XIV. fejezete rendelkezett a szemérem elleni bűntettekről és vétségekről, amely fejezetben belül első tényállásként az erőszakos nemi közösülést határozta meg, amely így szólt:

232. § Erőszakos nemi közösülés büntetést követi el, és tíz évig terjedhető fegyházzal büntetendő:

- 1. aki valamely nőszemélyt erőszakkal, vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy vele házasságon kívül nemileg közösüljön;*
- 2. aki valamely nőszemélynek öntudatlan, - vagy akarata nyilvánítására, vagy védelmére tehetetlen állapotát arra használja fel, hogy vele házasságon kívül nemileg közösüljön; akár ő idézte elő azon állapotát, akár nem.³*

Ez a büntetőtörvénykönyv deklarálta először a szemérem elleni erőszak fogalmát, e szerint: *233. § A szemérem elleni erőszak büntetést követi el, és öt évig terjedhető börtönnel büntetendő: aki valamely nőszemélyen erőszakkal, vagy fenyegetéssel, - vagy a nőszemélynek a 232. § 2. pontjában meghatározott állapotában, házasságon kívül fajtalanságot követ el, amennyiben cselekménye súlyosabb beszámítású büntetést nem képez.⁴*

³1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a bűntettekről és vétségekről, 1000ev.hu

⁴1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a bűntettekről és vétségekről, 1000ev.hu

A Csemegi-kódexet az 1961. évi V. törvény váltotta fel, amelynek XV. fejezete tartalmazta a család, ifjúság, és nemi erkölcs elleni bűntetteket. Ezt követte az 1978. évi IV. törvény, amely a házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények címszó alatt szabályozta a szexuális bűncselekményeket.

A jogalkotó ezen bűncselekmények súlyosságának kiemelkedő szerepét kívánta hangsúlyozni azon szándékával, amikor kibővítette az el nem évülő bűncselekmény körét a Btk. 26. § (3) bekezdés c) pontjával, amely rendelkezés 2014. december hó 21. napjától hatályos és e szerint: *„Nem évül el a büntethetősége a XIX. Fejezetben meghatározott, ötévi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő bűncselekményeknek, ha a bűncselekmény sértettje a bűncselekmény elkövetésekor a tizennyolcadik életévét nem töltötte be.”*⁵

Az új Btk. alkotta meg a szexuális cselekményt, mint egységes átfogó fogalmat, ugyanis a magyar büntetőjogi szabályozás 1878 és 2012 között a közösülés és fajtalanság fogalompárosának talaján állt.⁶

Az új Btk. 459. § (1) bekezdés 27. pontja definiálja a szexuális cselekményt: *„a közösülés és minden súlyosan szeméremsértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmas, vagy arra irányul.”*⁷ Ez a fogalmi változás azért jelentős, mert azáltal, hogy a jogalkotó az *alkalmas* szót beemelte a fogalommeghatározásba, lehetővé tette, hogy olyan cselekmények is a tényállások keretébe legyenek vonhatók, amelyek korábban nem voltak az erőszakos nemi cselekmények körében értékelhetők.

Az új Btk. XIX. fejezete tartalmazza a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeket. Ezek az alábbiak:

- szexuális kényszerítés
- szexuális erőszak

⁵2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 26. §(3) bekezdés c) pont

⁶Szomora Zsolt: Megjegyzések az új Büntető Törvénykönyv nemi bűncselekményekről szóló XIX. fejezetéhez.

<http://ujbtk.hu/szomora-zsolt-megjegyzesek-az-uj-bunteto-torvenykonyv-nemi-buncselekmenyekrol-szolo-xix-fejezetehez/>

⁷2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 459. § (1) bekezdés 27. pont

- szexuális visszaélés
- vérfertőzés
- prostitúció elősegítése
- kitartottság
- gyermekprostitúció kihasználása
- gyermekpornográfia
- szeméremsértés

Ahogy fentebb már említettem dolgozatomban csak a szexuális kényszerítést és a szexuális erőszakot részletezem.

II.1. A szexuális kényszerítés

A szexuális kényszerítésnek nincs előzménye büntetőjogunkban, az új Btk. 196. §-a szabályozza, mely szerint:

(1) Aki más szexuális cselekményre vagy annak eltérésére kényszerít, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki a szexuális kényszerítést

a) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére,

b) a hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve

követi el.

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a szexuális kényszerítést tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el.⁸

A bűncselekmény jogi tárgya a szexuális önrendelkezés, amely ugyan nem szerepel az alapjogok között, de egy fontos alapjog - az emberi méltóság - részét képezi. A szexuális szabadság három

⁸2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 196. § (1)-(3) bekezdés

elemből tevődik össze: 1. a nemi identitás szabadsága 2. az ennek megfelelő nemi élet gyakorlása 3. és a szexuális kapcsolatok szituációs elemei. Bármelyik elem sérelme a jogtárgy sérelmével jár.⁹

A bűncselekmény passzív alanya bárki lehet, nemtől, testi állapottól és fejlettségtől függetlenül, azonban az életkornak és az akaratnyilvánítási képességnek jelentősége van. Nem lehet a bűncselekmény alanya a 12. életévét be nem töltött személy, az ő sérelmére elkövetett szexuális kényszerítés szexuális erőszakként minősül (új Btk. 197. § (2) bekezdés), továbbá nem lehet alanya akaratnyilvánításra képtelen személy sem mert az az új Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontja szerint minősül.

Az elkövetési magatartás kettő elemből tevődik össze: a kényszerítés, mint eszközcselekmény és a szexuális cselekmény, mint célcselekmény. A kényszerítés lényege, hogy a passzív alannak nem áll szándékában a szexuális cselekmény, nem egyezik bele, de az elkövető saját akaratát érvényesíti.¹⁰ A jogalkotó nem határozta meg az elkövetési módot. A szexuális erőszak tényállásának összevetéséből a contrario az a következtetés vonható le, hogy az implicit elkövetési mód a fenyegetés, amely nem irányulhat az élet vagy testi épség ellen, vagy ha erre is irányul nem lehet közvetlen.

Fontos kérdés, hogy mi alapján határozható el a szexuális kényszerítés a szexuális erőszaktól, amire az a válasz, hogy az elkövetési mód alapján: erőszak, illetve élet, testi épség elleni közvetlen fenyegetés esetén szexuális erőszak megállapításának van helye.

II.2. Szexuális erőszak

Ez a deliktum az erőszakos közöszlés és a szemérem elleni erőszak 1978. évi IV. törvény 197 -198. §-ainak az összeolvadásából alakult ki és ebből született meg az új Btk. 197. §-a, amelynek alapján: (1) *Szexuális erőszakot követ el, és büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki*

a) a szexuális kényszerítést erőszakkal, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel követi el,

⁹Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz (2012)- Jogtár- Országos Bírósági Hivatal

¹⁰Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz (2012)- Jogtár- Országos Bírósági Hivatal

b) más védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotát szexuális cselekményre használja fel.

(2) Szexuális erőszakot követ el az is, és öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel büntetendő, aki tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel szexuális cselekményt végez vagy végeztet.

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt

a) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el,

b) az elkövető a hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló személy sérelmére követi el, vagy

c) azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva, többen követik el.

(4) Öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő,

a) aki az (1) bekezdés a) pontjában vagy a (3) bekezdés b) vagy c) pontjában meghatározott bűncselekményt tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére követi el, vagy

b) ha a (3) bekezdés a) pontjában meghatározott bűncselekmény a (3) bekezdés b) vagy c) pontja szerint is minősül.

(5) Aki szexuális erőszak elkövetéséhez szükséges vagy azt könnyítő feltételeket biztosítja, büntetés miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A jogi tárgya ennek a bűncselekménynek is - ahogyan a szexuális kényszerítésnek is - a szexuális önrendelkezés, valamint az ifjúság egészséges nemi fejlődése ha fiatakorú sérelmére követik el.

A bűncselekménynek három alapesete van, amelyek az alábbiak:

1. a szoros értelemben vett szexuális erőszak (197. § (1) bekezdés a) pont)
2. a védekezésre, akaratnyilvánításra képtelen passzív alanyok sérelmére megvalósuló szexuális erőszak (197. § (1) bekezdés b) pont)
3. a tizenkét éven aluli gyermekek sérelmére megvalósuló szexuális erőszak (Btk. 197. § (2) bekezdés)¹¹

¹¹Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz (2012)- Jogtár- Országos Bírósági Hivatal

A szoros értelemben vett szexuális erőszak voltaképpen a szexuális kényszerítés minősített esete és akkor beszélünk szexuális erőszakról, ha a szexuális kényszerítés elkövetési módja az erőszak, valamint az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés, ezen kvalifikált fenyegetés hiányában a szexuális kényszerítés törvényi tényállása valósul meg. Mindkettő elkövetési módnál elegendő a vis compulsiva (akaratot hajlító erőszak vagy fenyegetés).

A második alapeset speciális alanyt kíván meg, így az csak védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személy sérelmére követhető el, ezen állapot felhasználásával. Akkor valósul meg felhasználással a bűncselekmény, ha a passzív alany védekezésre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotának hiánya nélkül a szexuális cselekmény nem valósult volna meg. Abban az esetben azonban, ha az elkövető erőszak vagy kvalifikált fenyegetéssel juttatja a sértettet akár védekezésre képtelen, akár akaratnyilvánításra képtelen állapotba, akkor a 197. § (1) bekezdése szerint felel.

A védekezésre képtelen állapot alatt fizikai értelemben vett védekezésre képtelenséget értünk, míg az akaratnyilvánítási képtelenség azt jelenti, hogy pszichikailag képtelen a passzív alany védekezni. Végül a harmadik alapeset szintén speciális alanyt feltételez, konkrétan a tizenkettedik életévét be nem töltött személyt. Az 1978. évi Btk. - hoz képest annyi változás történt, hogy megszűnt a tizenkét év alatti gyermeket védekezésre képtelennek minősítő megdönthetetlen vélelem és a 197. § (2) bekezdés kizárólag a gyermek életkori sajátosságára épül és az új Btk. megemelte a büntetési tételt is. Fontos kiemelni ezen tényállásnál azt az esetet, ha a tizenkét év alatti személy esetleg önként beleegyezett a nemi aktusba, netalántán azt maga kezdeményezte, ugyanis a gyermek beleegyezése jogilag irreleváns a bűncselekmény megállapításánál, hiszen ha valaki tizenkét év alatti gyermekkel végez vagy végeztet szexuális cselekményt az már önmagában megvalósítja a bűncselekményt és a tényállási elem megvalósulásához kényszerítés vagy a gyermek állapotának felhasználása sem szükséges.

A Btk. 196. (1) bekezdése, valamint a 197. § (1) bekezdésének a) pontja kizárólag magánindítványra büntetendő. A jogalkotó szándéka ezzel a rendelkezéssel a sértett kímélete volt.

A 37/2002 (IX.4) AB határozat indokolása alapján az erőszakos szexuális cselekmények büntethetőségének magánindítványhoz kötése a sértett magánszférájának védelmét szolgálja. A

törvényhozó kompetenciája annak eldöntése, hogy a szexuális bűncselekmények elkövetőinek feltétlen megbüntetését, avagy a sértettek kíméletét tartja-e fontosabb érdeknek. A törvényhozónak kell eldöntenie, hogy mely bűncselekmények esetében állapít meg büntető anyagi jogi kivételeket a legalitás büntetőjogi alapelve alól, és amennyiben a szexuális bűncselekmények körében - a sértett kíméletére tekintettel - indokoltnak tartja ilyen kivétel megállapítását, akkor az mely esetekre érvényes.

A jogalkotó tehát a közérdek (a bűncselekmények üldözésének állami kötelezettsége) és a magánérdek (a sértett kímélete vagy a sértett magánszférájának tiszteletben tartása) egymáshoz viszonyított fontossága alapján dönt. Foglalhat állást úgy, hogy bizonyos bűncselekmények meghatározott eseteiben a magánérdek megelőzi a közérdeket, s ezért a büntethetőséget a magánindítványtól teszi függővé, de akként is dönthet, hogy a klasszikus értelemben felfogott legalitás elve kap elsőbbséget.¹²

III. Megtörtént esetek

Ezen a fejezeten belül három konkrét eseten keresztül szeretném bemutatni a szexuális abúzus gyermekekre gyakorolt hatását.

1.)

A 14-H-BJ-2014.16. számú jogesetben a törvényszék a vádlottat bűnösnek mondta ki a 2012. évi C. törvény 197. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő folytatólagosan elkövetett szexuális erőszak büntettségében. A tényállás a következő volt: a sértett a vádlott nevelt lánya volt, őt négy hónapos korától ismerte. A gyermekkorú sértett vér szerinti édesapjáról semmit sem tudott, abban a hitben nevelkedett, hogy a vádlott az igazi édesapja. A vádlott és a sértett kapcsolata jó volt, sokat foglalkozott a sértettel. Azonban a sértettel, annak négy éves korától a vádlott szexfilmeket nézetett, azzal, hogy azok mesefilmek. Kezdetben még csak együtt nézték a pornófilmeket, majd körülbelül a sértett általános iskola második osztályos korától

¹²37/2002 (IX.4) AB határozat indokolás III. 2.2. (2) bekezdés

filmnézés közben a gyermekkorú sértett mellét és nemi szervét fogdosta. A vádlott nemi vágyának felkeltése és kielégítése végett a sértett 9-10 éves korától rendszeresen simogatta a testét, nemi szervét csókolgatta és testszerte nyalogatta. Több alkalommal előfordult, hogy a vádlott a gyermekkorú sértettet arra bírta rá, hogy fogja meg a nemi szervét és húzogassa azt, illetve olyan is történt, hogy a vádlott a nemi szervét a sértett nemi szervéhez érintette, amely során a vádlott elélezett. A vádlott a gyermekkorú sértettel, annak kicsi korától kezdődően tizenkettő éves koráig rendszeresen együtt fürdött, amely során szintén szexuálisan molesztálta a gyermeket. A vádlott a törvényszék előtt a bűncselekmény elkövetését nem ismerte el. A sértett, valamint a tanúk vallomásai azonban teljes mértékben cáfolták a vádlott tagadását és a tanúvallomások a sértetti előadást teljeskörűen alá támasztották. Az, hogy milyen következményei voltak e szörnyű cselekménynek a gyermekkorú sértettre, azt a törvényszék által kirendelt igazságügyi pszichológia véleményből derül ki.

A szakértő véleménye alapján a sértett elmondása élményszerű volt és konfabulációra, kóros történeteszövegre utaló jelek nem voltak feltalálhatók. A szakértői vélemény ezen megállapítása azért is bír kiemelkedő jelentőséggel, mert általában a szexuális bűncselekményeknél csak az elkövető és az áldozat van jelen, amely megnehezíti az áldozat számára az általa elmondottak bizonyítását, sokszor ezért nem is mernek feljelentést tenni mert félnek, hogy nem fognak hinni nekik, pedig az ilyen jellegű bűncselekményeknél a bíróság ki szokott rendelni igazságügyi pszichológus szakértőt, aki az általa alkalmazott eljárási technikákkal, különféle tesztekkel meg tudja erősíteni a sértettek által előadottakat. Jelen esetben a szakértői vélemény megállapította azt is, hogy súlyos gyermekkori szexuális traumatizáció volt fellelhető a sértetten. Az ügyben okirati bizonyítékként állt rendelkezésre egy szakambulancia gyermekpszichiáter igazgató főorvosa és pszichológusa által készített irat a sértett vonatkozásában, amely tanúsága szerint a sértetten poszttraumás stressz betegséget, valamint pszichogén eredetű étkezési zavart diagnosztizáltak. A poszttraumás stressz-betegséggel (PTSD) kapcsolatban említést érdemel, hogy ez a legnyilvánvalóbb, legtöbb áldozatra jellemző tünetcsoport, és ez okozza a viselkedésbeli, érzelmi, gondolkodásbeli változásokat.

Ez a trauma felnőttként életére oly mértékben volt hatással, hogy tizenkilenc éves korában ismét szexuális abúzus áldozata lett.

2.)

A következő jogesetre azért esett a választásom, mert ebben a családon belüli, az áldozat révén szeretett személy által elkövetett szexuális erőszak hatásai figyelhetők meg.

A 12-H-BJ-2015-3. bírósági határozat alapján a törvényszék a vádlottat bűnösnek találta szexuális erőszak büntetében (2012. évi C. törvény 197. § (1) bekezdés b) pont, (3) bekezdés a) és b) pont, (4) bekezdés b) pont) A tényállás az alábbi volt: a sértett itt is - ahogyan az előző jogesetben is - a vádlott nevelt lánya volt. A vádlott élettársával együtt nevelte annak előző kapcsolatából született kettő gyermekét - így többek között a sértettet is - valamint közös gyermeküket. A vádlottnak a gyermekekkel jó volt a kapcsolata, részt vett a nevelésükben, gondozásukban, tanulmányaikban segítette őket. A vádlottra élettársának gyermekei apaként tekintettek, ezt támasztotta alá az is, hogy maguktól „apunak” szólították őt. A vádlott egy idő után szexuális érdeklődést kezdett mutatni az akkor 13 éves nevelt lánya iránt. Ekkor elkezdte őt ruhán keresztül tapogatni és nemi vágyának felkeltése céljából fogdosta a kiskorú sértett melleit és fenekét, ezen cselekményével azonban a sértett felszólítására felhagyott. Egy hónappal később a vádlott újból molesztálta a kiskorú sértettet, miközben a sértett a mosogatógépbe pakolt a vádlott ágycákkal a sértett fenekéhez dörgölözött, ezen cselekményével azért hagyott fel mert az élettársa észrevette. Ezt követően a vádlott éjszaka bement a kiskorú sértett szobájába és miközben az aludt a pizsamája alá nyúlt és simogatta a sértett melleit és eközben önkielégítést végzett. A sértett a simogatásra felébredt és látta, hogy mit csinál a vádlott, erre felszólította, hogy hagyja abba és távozzon a szobájából. A vádlott a terhére rótt bűncselekmény elkövetését tagadta, azonban a bíróság a sértett következetes vallomását, valamint az azt alátámasztó közvetett tanúk vallomásait fogadta el. Az igazságügyi pszichológus szakértő is megállapította szakvéleményében, hogy a sértett által elmondottak életszerűek, átéltek, konfabulációnak, túldramatizálásnak nincsen nyoma.

A kiskorú sértett viselkedése az átélt trauma után megváltozott, a szexuális abúzus jelei voltak megfigyelhetők nála, ugyanis zárkózottabb, hisztisebb lett, édesanyja mellett volt állandóan és a legszembetűnőbb az volt, hogy kerülte a vádlottat, akit korábban nagyon szeretett és már nem szólította apunak, hanem a keresztnévén nevezte. A szakértő véleményében rögzítette, hogy a sértettnél enyhe fokú sértettség jelei voltak megfigyelhetőek, a trauma nem szexuálisan, hanem érzelmi szempontból érte a sértettet, azáltal, hogy az apaként elfogadott, szeretett személyben

csalódnia kellett és ez jelentheti az elsődleges problémát a személyiségfejlődésében, amely bizalmas, bensőséges viszonyainak alakulását veszélyeztetheti.

Ebből a jogesetből álláspontom szerint azt a következtetést lehet levonni, hogy egy enyhébb fokú szexuális visszaélés is súlyos kihatással lehet a sértett életére és ebben az is megmutatkozott, hogy minél közelebb áll az áldozathoz az elkövető, annál nehezebb feldolgozni a traumát.

3.)

Az Egri Járásbíróság 23.B.139/2015. számú ügyének ismertetésére pedig azért esett a választásom, mert itt a szexuális erőszak kísérleti szakaszban maradt ugyan, de a tizennyolcadik életévét be nem töltött áldozatra ettől függetlenül hatást gyakorolt -noha nem is olyan mértékben mintha befejezett szexuális erőszak történt volna - ami azt támasztja alá, hogy ezen bűncselekmény típusoknak még ha csak kísérleti szakban maradnak is lehetnek negatív hatásai. Az ítéleti tényállás szerint a vádlott és barátai, valamint a kiskorú sértett és barátnője egy város szélén található, kietlen területen italoztak. A vádlott a kiskorú sértettet a társaságtól elhívta azon indoknál fogva, hogy beszélgetni szeretne vele, a sértett el is ment vele egy tisztás részre, így körülbelül 30-35 méterre távolodtak el a társaság többi tagjától. Ekkor a vádlott elkezdte ölelgetni, fogdosni a kiskorú sértettet, majd abból a célból, hogy közösjön vele lenyomta őt a földre és mellé térdelt. Ezt követően a vádlott egyik kezével nyomta le a föld felé a sértettet, a másik kezével kigombolta és lehúzta a sértetten lévő shortot, illetve saját nadrágját is letolta szabaddá téve nemi szervét. A vádlott a sértett bugyijába is be akart nyúlni, amely azonban a sértett védekezésének következtében meghiúsult. Az erőszakos cselekmény közben a kiskorú sértett folyamatosan segítségért kiáltott, amelyet a távolabb álló barátnője szerencsére meghallott és a segítségére kelt, lelökte a vádlottat a sértettről, majd gyorsan elfutottak a helyszínről, azonban a vádlott utánuk szaladt és a sértett barátnőjét megragadta, rángatta és egyszer nyakánál megütötte, majd felszólította őket, hogy nehozz feljelentést merjenek tenni. A kiskorú sértett és barátnője nyolc napon belül gyógyuló testi sértést szenvedtek. A kiskorú sértett tizenhat éves volt a bűncselekmény elkövetésekor.

A vádlott, mind nyomozati szakban, mind a bíróság előtt tagadta a terhére rótt bűncselekmény elkövetését azonban ellentmondásos vallomásokat tett. A kiskorú sértett viszont mindvégig, következetes, egyező nyilatkozatot tett. Ahogyan az egy ilyen bűncselekmény miatt indult eljárásban

szokás, a nyomozás során kirendeltek egy igazságügyi pszichológus szakértőt, aki elvégezte a kiskorú sértett vizsgálatát. A szakértő által végzett Rorschach teszt megállapította, hogy a sértett érzelmekkel terhelt helyzetekben hajlamos lehet a leblokkolásra, érettségénél, képességeinél alacsonyabb színvonalú viselkedésre, teljesítményre (regresszióra), azonban szexuális traumatizációra utaló jel nem volt felfedezhető nála. Némi önmentő torzítás volt észlelhető, hogy vajon viselkedése mennyire hatott közre az események alakulásában, de elbeszélése ezzel együtt is élményszerű abban a vonatkozásban, hogy több történet közte és a vádlott között, mint amit ő szeretett volna. Ebből az esetből azt lehet látni, hogy mindenki másképpen reagál le, ha sokkhatás éri, a sértett a bíróság tárgyaláson akként nyilatkozott, hogy nem tudta, hogy mit akar tőle a vádlott, amikor félrehívta beszélgetni, nem jól mérte fel a helyzetet, de ezért őt természetesen nem lehet hibáztatni, hiszen egy ilyen bűncselekmény elkövetésére semmilyen körülmények között sincs mentség. Amikor a vádlott elkezdte csókolgatni a sértettet, akkor megkérte, hogy fejezze be, de nem hagyta abba, hanem lelökte a földre, ami olyan reakciót váltott ki belőle, hogy teljesen leblokkolt, csak kiabálni tudott. A szakértői vélemény is kimutatta - ahogy fentebb már leírtam - hogy a sértett hajlamos lehet leblokkolásra. Ahányféle ember, annyiféleképpen éli meg és reagál az életében történet traumákra. Jelen esetben is megrázkódtatás érte a sértettet, hiszen erőszakot alkalmaztak vele szemben abból a célból, hogy aztán a testét akarata ellenére szexuális cselekményre használják fel. A sértett maga is úgy nyilatkozott a bíróság előtti tanúkihallgatása során, hogy megrendítette, felzaklatta a vele történet szexuális zaklatás, napokig nem mert kimenni az utcára és egyedül sem mert közlekedni. Az események után tíz hónappal úgy nyilatkozott, hogy nagyjából túltette magát a történeteken, de a vádlottnak nem tudott megbocsátani.

A sértett félelmét igazolja, hogy a bírósági tárgyaláson élt azon jogával, hogy adatainak zártan kezelését kérte.

Bár ebben az ügyben nem egy hosszantartó, folytatódó, gyermekkorban kezdődő szexuális abúzusról volt szó, mégis úgy vélem, hogy említést érdemelhet ez a jogeset abból a szempontból, hogy akár milyen csekély súlyú a szexuális visszaélés foka, attól még az az áldozat életében igenis okozhat súlyos traumát, ezért minden esetben kiemelten kell foglalkozni ezen ügyekkel és persze az áldozatokkal.

IV. A szexuális erőszak jellegzetességei, és az áldozatok hallgatásának okai

Szexuális erőszak mindenkit érhet, nemtől, kortól, nemzeti, etnikai vagy vallási, politikai hovatartozástól függetlenül. Ugyanakkor statisztikai adatok támasztják alá, hogy a szexuális erőszak elkövetői az esetek közel teljes körében (95-98%-ában) férfiak, s az áldozatok többnyire (85%) nők és gyermekek. Ez nem véletlen, és nem csupán a férfiak és nők, illetve gyermekek közötti fizikai erőkülönbségben leli magyarázatát.¹³ A szexuális erőszak elsősorban a nemek hatalmi egyenlőtlenségét tükrözi, amivel szemben számos nemzetközi egyezmény, dokumentum fellépni kíván.¹⁴

Az elkövetők korcsoportját vizsgálva megállapítható, hogy az erőszakos nemi deliktumok zömét a 25-59 éves korosztály valósítja meg. A bűnelkövetők előéletét górcső alá véve az tapasztalható hogy e bűncselekmények elkövetőinek többsége büntetlen előéletű. A bűnelkövetők és a sértettek egymáshoz való viszonyát vizsgálva pedig az állapítható meg, hogy az ismertté vált szexuális bűncselekmények kétharmadát Magyarországon olyan emberek követik el, akiket az áldozat személyesen ismer.¹⁵ A támadók leggyakrabban az áldozatok házastársai, partnerei, barátai, iskolatársai, kollégái, illetve korábbi házastársai vagy partnerei.¹⁶

A szexuális erőszak áldozatai gyakran nem beszélnek arról, ami velük történt. Nem tesznek feljelentést. Az Országos Kriminológiai Intézet egy kutatása szerint átlagosan minden száz esetből maximum négy kerül a rendőrségre. A többiek hallgatnak. Egyértelmű jelzések igazolják például azt, hogy a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális cselekmények többségéről nem értesül senki.¹⁷

¹³ Betlen Anna- Pap Enikő: Módszertani ajánlások a szexuális erőszak áldozataival foglalkozó szakemberek számára 6-7. o. http://mona-alapitvany.hu/wp-content/uploads/2012/12/KERET_Modszer_tani_ajanlasok.pdf

¹⁴ 6lásd.: Az Európa Tanács CETS n° 210 sz. egyezménye a nők elleni erőszak, illetve a párkapcsolati erőszak minden formája elleni hatékony fellépésről

¹⁵ Dr. Kovács Gyula: Az erőszakos közösülés a számok tükrében In.: Magyar Bűnüldöző 2011/3- 4 45-47. o.

¹⁶ Virág György: A szexuális erőszak áldozatai a társadalomban és a büntetőeljárásban. In.: Belügyi Szemle 1998/3. szám, 39-50. oldal (Belügyminisztérium, Budapest, 1998)

¹⁷ Schultz, L. G.-Jones, P.: Sexual Abuse of Children: Issues for Social Service and Health Professionals. Child Welfare, March/April 1983.p. 99-108.

Melyek az e mögött rejlő okok?

- Számos esetben a gyermek maga sem tudja, hogy ami vele történt az bűncselekmény. Gondolva itt azokra a gyermekekre, akik konszenzusos szexuális kapcsolatot létesítenek egy náluk jóval idősebb felnőtt emberrel. Hiába a kultúrájukban ez elfogadott, de a magyar törvények szerint ezek akkor is bűncselekménynek minősülnek. Ezek a bűncselekmények azonban ritkán jutnak az igazságszolgáltatási rendszerben dolgozók tudtára, mivel a gyermek ezt nem úgy éli meg hogy őt bántalmazzák, ezért nem is számol be róla senkinek.
- Ritkán tesznek csak feljelentést. Ez is a kiszolgáltatottságukat támasztja alá, hogy nem is tudják a sértettek, hogy hova tudnának fordulni. A törvényes képviselőjükkel - akiben nagy valószínűséggel a legjobban megbíznak - megosztják, hogy mi történt velük, de ő mégsem tesz semmit az ügy érdekében. - Gyakori, az is hogy gyermekkorú a sértett és az elkövető is. Ezekben az esetekben is hajlamosak eltekinteni a feljelentéstől tekintettel az elkövető életkorára.
- A családon belüli erőszak sértettje is legtöbbször maga a gyermek. Ezek az esetek a családon belüli „hierarchia”, illetve megfélemlítés miatt ugyancsak a látencia arányait növelik. Előfordul az is, hogy a gyermek minden napjaiban jelen van a családtagok által elkövetett szexuális abúzus, így azt idővel már megtanulja „elfogadni” és ezért nem szól senkinek, gyakran csak évekkel később derül ki, hogy bántalmazzák.
- Még egy fontos és nem elhanyagolható okként jelölhető meg az is, hogy gyakran a sértett maga is szégyelli a történeteket, megpróbálja egyedül feldolgozni, másrészt a környezete akár család, akár baráti szintén hasonló okból, de a család egységének megtartása érdekében is a közösségben elért szerep, rang látszatának fenntartása miatt nem fordulnak hatóságokhoz legyen az nyomozó hatóság, de bátran mondhatjuk a gyámhivatalokat is.

V. A szexuális bántalmazás áldozatokra gyakorolt hatása és a trauma feldolgozásának fázisai

Számos egyéni eltérés figyelhető meg abban, hogy az áldozat hogyan reagál a szexuális erőszakra. Ezt az áldozat személyes élettörténete, korábbi traumatikus élményeinek feldolgozottsága, a támogató közeg jelenléte vagy hiánya egyaránt meghatározza. Egyik rögtön megosztja valakivel, ami történt, másik heteket, hónapokat, akár éveket is vár, míg végre elmondja, mit élt meg, de van, aki a hallgatásba menekül. El kell fogadni az áldozat döntését, hiszen mindenki másképpen küzd meg a traumatikus élménnyel.

Szinte valamennyi áldozatnál megfigyelhetők azonban tipikusan jelentkező érzelmi, fiziológiai, pszichés és viselkedési változások, tünetek, illetve a trauma feldolgozásának következő fázisai:¹⁸

1. Az éles fázis

Ez a fázis közvetlenül az esemény utáni pillanattól kezdve pár napig, hétig, vagy maximum hónapig tart. Ekkor rengetegféle reakciója lehet az áldozatnak, de a leggyakoribb három kategória a következő:

- Nyílt érzelem: Ekkor erős érzelmi kitörések, zavarodottság, aggodalom lehetnek a tünetek. Gyakran kaphat sírógörcsöt, félelmei lehetnek, akár apró zajoktól is.
- Irányított: Ez az a fázis, amikor az áldozat teljesen úgy viselkedik, mintha mi sem történt volna. Gyakran utalhat sokkra.
- Megdöbbenés: Ekkor a mindennapi feladatok ellátása is hatalmas gond lehet. Tájékozódási zavar, rossz közérzet és erős sokk-hatás jellemzi.

2. A kifelé tartó fázis

Ez alatt a fázis alatt az áldozat folytatja mindennapos tevékenységeit. Már kifelé kevés dolog látszik, az érzelmek sokkal inkább belül kavargnak. Ezt a fázist öt kategóriára bonthatjuk.

Ezek:

- Minimalizáció: pozitív gondolatok mely szerint lehetne rosszabb is.

¹⁸ http://www.kamaszpanasz.hu/hirek/szex/849/elet_nemi_eroszak_utan

- Dramatizáció: nem tudja abbahagyni a beszédet az esetről, és folyton azt hajtogatja, hogy ez mennyire megváltoztatta az életét.
- Elnyomás: a történekről úgy beszél, mintha meg sem történt volna.
- Magyarázó: kielemezi, hogy mi történt, mit gondolt ő és az elkövetője egyaránt.
- Repülés: megpróbálja elhagyni régi életét, új kapcsolatokat keres, új körökben mozog, újöltözködés, új személyiség.
- Jellemzően ezen fázis alatt jelennek meg a következő tünetek is: aggodalom, gyors hangulatváltozás, kínos tehetetlenség, állandó félelmek, fóbiák, harag, depresszió, rémálmok, álmatlanság, hányinger, étvágytalanság, elzárkózás a barátoktól, családtól, a szokott helyektől való eltávolodás, emlékek kitörlése, szexuális problémák, koncentrációs zavar és gyakori flashbackek.

3. Az emlék fázis

Ekkor az áldozat már elfogadja, hogy élete része lett a nemi erőszak. Miközben megpróbál vele együtt élni, az emlékek egyre távolibbak lesznek, és egyre jobb közérzettel bír majd. Képes lesz túllépni a vele történeken. Az áldozatok közül nem mindannyian érik el ezt a fázist, vagy csak nagyon sok idő elteltével.

Az érzelmi tünetek jellemzően a következők:¹⁹

- bűntudat, szégyen, önhibáztatás, szorongás
- zavar
- félelem, bizalmatlanság
- szomorúság
- elszigetelődés
- harag, düh
- zavarodottság

¹⁹ Betlen Anna- Pap Enikő: Módszertani ajánlások a szexuális erőszak áldozataival foglalkozó szakemberek számára6-7.o.http://mona-alapitvany.hu/wp-content/uploads/2012/12/KERET_Modszerani_ajanasok.pdf

Mit figyelhet meg az orvos/pszichológus?

- emléketörések
- depresszió
- koncentrációs nehézségek
- táplálkozási zavarok
- szerhasználat, illetve szerfüggőség, kóros félelmek
- beszűkülés/bezárkózás
- önvészélyeztető magatartások
- alacsony önértékelés
- önkárosítás
- öngyilkosság

Mi az, amit akár a laikus környezet is első látásra észrevehet?

- evési, alvási szokások változása
- hízás, fogyás, alvászavarok
- öltözködési szokások megváltozása
- merev, sematikus viselkedésminták
- megriadási reakciók
- külsérelmi nyomok
- védekező testtartás, zárkózott: szorosan keresztbe tett lábak, kezek, szinte mozdulatlan,
- merev ülés, kevés mimika
- regresszió, megjelennek korábbi, már "kinőtt" magatartások, szokások
- tanulmányi eredmény romlása, csavargás, iskolakerülés (fiatalkorúak esetén)

A *gyermekben* a rájuk kényszerített korai, ismeretlen szexualitás nagyfokú agressziót eredményez, amit a félelmük, szorongásuk legátol. A történetek nagyban rányomják a bélyeget jövőbeli szexuális és érzelmi életükre, partnerkapcsolataikra, akár lehetetlenné is tehetik a normális párkapcsolat megteremtését.²⁰

²⁰ Kovács Enikő: A szexuális bűncselekmények gyermekkorú áldozatainak pszichológiai vizsgálata In.: Belügyi Szemle 1997. 45. évf. 10. szám 62.o.

A *szexuális abúzust elszenvedő gyermekkorúak* rajzaiban megjelenhetnek azok a szimbólumok, amelyek megerősítik a bántalmazás tényét. A kutatások alapján erős lehet a gyanú akkor, amikor a gyerekek rajzaikon erőteljesen hangsúlyozzák a genitáliákat, illetve intim testrészeket rajzolnak. A méhek vagy darazsak megjelenése (irreálisan nagy fullánkkal) a vele megesett iszonyú fájdalomról beszélhetnek, ahogy a kígyórajz is hordozhat erőszakra utaló üzenetet. A gyermek akár önmagát, akár mászt ábrázol, gyakran csak a figura fejét vagy felsőtestét rajzolja. Az is gyakori, hogy az önábrázolás szétesik, a szexuális abúzust elszenvedő kicsi (főleg ha az folyamatosan, hosszú ideig fennáll) nem képes egységként lerajzolni magát: hiányzik a keze, a lába, és minél durvább bántalmazásról van szó, annál nagyobb a rajzokon megjelenő csonkolás.²¹

Fontos említést tenni azokról a tényezőkről, amelyek befolyásolhatják a szexuális visszaélések későbbi hatásait, ezek közül pedig a legfontosabbak az alábbiak:

- gyermek kora a trauma elszenvedése idején: minél fiatalabb egy gyermek annál súlyosabbak a következményei a szexuális visszaélésnek, hiszen még ekkor mind lelkileg, mind értelmileg fejletlenebbek.
- a visszaélés tartóssága: minél huzamosabb ideig tart, annál erősebb a hatás, ami az áldozatban csak erősíti a tehetetlenség érzését.
- visszaélés súlyossága: minél komolyabb az abúzus annál károsabb a következménye.
- elkövetőhöz fűződő kapcsolat: minél közelebb áll az áldozathoz az elkövető, annál nehezebb feldolgozni a traumát. Ha a visszaélés családon kívül történik, azt könnyebben sikerül feldolgozni, hiszen ott van a család, amely védelmező funkciójával a gyermek mögött áll biztonságot nyújtva neki. Azonban, ha az elkövetés családon belül történik, vagy ha az elkövető az áldozat számára egy fontos, szeretett személy, akkor nincs hova biztonságért, védelemért visszavonulni. Míg családon kívüli elkövetés esetén meg van a lehetőség arra, hogy a gyermek áldozat hősként kerüljön ki a helyzetből, aki meg tudta oldani a problémát, addig családon belüli erőszak esetén a gyermek valódi áldozatként éli át a történeteket. Összességében elmondható, hogy a családon kívüli erőszak áldozata az őt ért traumából gyorsabban ki tud gyógyulni, mint egy családon belüli erőszakot átélt áldozat.

²¹<http://www.life.hu/drlife/20120514-amikor-sir-a-rajz-szexualisan-bantalmazott-gyermekek-rajzai.html>.

- Bűntudat érzése: az áldozatok - legyen szó akár felnőttől, akár gyermektől - sokszor érznek bűntudatot a bűncselekmény elszენvedése után, magukat is hibáztatják, hogy miért pont velük történt, elkerülhették-e volna valahogy a cselekményt.²²

VI. Mit tehet a szülő?

Hogyan lehet észrevenni, ha egy gyermeket bántalmaztak szexuálisan? Valójában minden olyan gyanús jelre oda kell figyelni, ami váratlan változásként jelentkezik a gyermek életében, és nem lehet tudni a hirtelen változás okát. Ilyen lehet például az, ha az eddig közvetlen, jó kedélyű, beszédes gyermek egyszer csak, félénkebbé, bizalmatlanabbá válik, de ilyen intő jel a tanulmányi eredmények leromlása is. Ha pedig egy gyermek korára nem jellemzően érdeklődik a szexualitás iránt és ismeretekkel is rendelkezik róla, akkor az már egyértelmű jel. További figyelemfelkeltő jelek az evés, - alvászavarok, öltözködési stílus megváltozása és a viselkedésben megnyilvánuló változások, a regresszió (már kinőtt szokások újbóli megjelenése, úgy mint például éjszakai bepisülés), a félelem bizonyos emberektől és helyektől, valamint a testi és fizikai panaszok - fejfájás, hányinger, nemi betegségek - megjelenése is intő jelként szolgál.

Ha viszont már megtörtént a baj, akkor a szülő segítsége elengedhetetlen, ahhoz, hogy a gyermek föl tudja dolgozni a megrázkódtatást, amin keresztül ment. Ilyenkor nagyon fontos, hogy ha a gyermek szülői segítséget kér és elmeséli a történeteket, akkor mindenképp előtt támogatni kell és nem szabad megkérdőjelezni a szavahihetőségét, biztosítani kell arról, hogy megértik őt.

A trauma súlyosságától függően a professzionális segítség - mint például a pszichológus - elengedhetetlen ahhoz, hogy a gyermekből egy egészséges önértékeléssel, önbecsüléssel rendelkező felnőtt váljon. Azonban nem mindenki teheti meg, hogy magánúton forduljon segítségért és sajnos hazánkban még nem mindenhol épült ki az áldozatokat segítő ingyenesen igénybevehető hálózat,

²²Dr. Virág György: A szexuális erőszak áldozatai, Phd. értekezés, 77-83. oldal, Miskolc, 2001

pedig a nemi erőszakon átesett áldozatok számára- értve ezalatt a gyermekeket és felnőtteket is egyaránt - nélkülözhetetlen lenne az ingyenes állami gondoskodás. Magyarországon több ilyen intézmény is működik ezek közül két jelentősebbet emelnék ki: az egyik az 1989-ben, a kelet-európai térségben elsőként létrehozott Fehérgyűrű Közhasznú Egyesület, amely általános áldozatvédelmi feladatokat lát el, míg az 1991-ben alapított ESZTER Alapítvány (Erőszakos Szexuális Támadást Elszenvedettek Rehabilitációja) speciális áldozatsegítő szervezetként jött létre.

A Fehérgyűrű Egyesület közvetlen támogatást nyújt a bűncselekmények áldozatainak, valamint a hozzátartozóiknak is, legyen szó, anyagi, jogi vagy lelki segítségnyújtásról, továbbá a hazánkban áldozattá vált külföldieknek is segít. Több áldozat is megosztotta a történetét, akik igénybe vették az egyesület segítségét, azért, hogy ezáltal másokat is arra ösztönözzenek, hogy keressék fel nyugodt szívvel az egyesületet, mert lelkileg, jogilag és anyagilag is tudnak segíteni az arra rászoruló áldozaton és a következő történetben is ezt láthatjuk, amely így szól: “Egy 13 éves kisfiú édesanyja vagyok. A fiamat szexuálisan zaklatta egy közel 70 éves férfi, aki távoli rokonunk. A férfi ellen eljárás indult, amely évekig húzódott. Nem adtuk fel, harcoltunk a gyermekünkért, és azokért, akikkel később ugyanez megtörténhetett volna. Örültünk, amikor majd egy évvel a történetek után tudomást szereztünk az áldozatsegítő egyesületről és komplex segítséget kaptunk. Gyermekem és jómagam ezután hosszan és kitartóan az egyesület pszichológusaihoz jártunk, hogy támogatást kapjunk a történetek feldolgozásában. Néhányszor pszichiátriai kezelésre is szükségünk volt, mert időnként nagyon elkeseredtünk. Ma is felfoghatatlan, hogyan történhetett mindez! Az egyesülettől kapott anyagi támogatást a saját felépülésünkre fordítottuk, mivel vidékről Budapestre járni nagyon megterhelő volt kis keresetünkhöz képest. Az egyesület a jogi képviselőtünket is ellátta az eljárás során, amelyben megszületett az ítélet az elkövető bűnösségéről. Igaz, semmilyen büntetés nem lehet elég súlyos ahhoz a sok éves szenvedéshez mérten, amit átélünk....Évek múltán, ma már elmondhatjuk, hogy el tudtunk távolodni a történetekről, és nem felejtve, igaz, de megerősödve éljük tovább a mindennapjainkat.”²³ Ebből a történetből is az tükröződik, hogy ha ilyen szörnyű tragédia történik valakivel, akkor szükség van a professzionális segítségre, mert van amikor nem elég a család, barátok segítsége és a legtöbb esetben nem lehet támogató közeg nélkül feldolgozni egy ilyen

²³ fehergyuru.eu

borzalmas cselekményt, ezért nagyon fontos, hogy az áldozatoknak legyen hova fordulniuk és merjenek is segítséget kérni.

Az ESZTER Alapítvány pedig abból a célból jött létre, hogy az erőszakos szexuális bűncselekmények áldozatainak pszichoterápiás kezelésében, szociális segítésében, jogvédelmük előmozdításában segítsenek, továbbá célja az ilyen irányú bűnmegelőzés és bűnüldözés támogatása. Az Alapítvány kezdettől fogva elsődleges feladatának tekintette egy olyan központ felállítását, amely lélektani segítséget nyújt az áldozatok számára, és emellett szervezi és koordinálja az egyéb tevékenységet is.²⁴ 1994 óta működik az Alapítvány keretein belül az ESZTER Ambulancia, amely Magyarország egyetlen olyan szakintézménye, ahol szexuális erőszakon átesett gyermekek és nők pszichoterápiás ellátásával és rehabilitációjával foglalkoznak. Az Ambulancia nemcsak az áldozatok számára nyújt segítséget, hanem azoknak a hozzátartozóknak is, akiknek támogatásra van szükség a trauma feldolgozásához. Az Ambulancia a sürgős ellátást igénylő áldozatokkal, illetve azoknak is segítséget nyújt, akik korábban estek erőszak áldozatául és ennek nyomait azóta is viselik magukon. Szakpszichológusok és szakorvosok dolgoznak az ambulancián, akiktől ingyenesen vehető igénybe az ellátás.

Azzal kapcsolatban, hogy hogyan lehet megelőzni egy ilyen tragédia elkerülését, milyen óvintézkedéseket kell tenni, nincs bevált módszer, hiszen akárkiből válhat áldozat, azonban egy megértő, szeretetteljes családi légkör nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a gyermek a legfélelmetesebb dolgokat is elmondhassa otthon és persze amennyire lehet, fel kell készíteni a gyermekeket az otthon meleg falain túl rejtőzködő veszélyekre.

VII. Az erőszakos nemi deliktumok nyomozásának és felderítésének egyes kérdései

E bűncselekmények nyomozása sohasem egyszerű, a cselekmény bizonyítása még objektív bizonyítékok megléte esetén - mint külsérelmi nyomok a sértetten, a helyszínen rögzített anyagmaradványok (pl. vér, hajsza), illetőleg nyomhordozók (pl. ujjnyom, gipsszel kiöntött lábnyom

²⁴Dr. Virág György: A szexuális erőszak áldozatai, Phd. értekezés 160. oldal, Miskolc, 2001

stb.) - is nehézkes lehet, tekintettel arra, hogy az objektív bizonyítékok csak a szexuális együttlét megtörténtét bizonyíthatják, azt azonban már nem feltétlenül, hogy az a sértett beleegyezése nélkül, erőszak illetve élet, testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetés hatására, esetleg a sértett védekezésre, akaratnyilvánításra képtelen állapotában történt.²⁵

Probléma továbbá, hogy a nemi bűncselekményeknek tipikusan nincsenek tanúi. Az elkövető azt mondja, hogy a sértett beleegyezett a cselekménybe, a sértett pedig ezt tagadja. Így nehéz igazságot tenni. A bizonyításnak elsősorban arra kell fókuszálnia, hogy a nemi cselekményt és annak erőszakos, nem beleegyezésen alapuló voltát, a sértett testén lévő és a nemi szervek tájékán fellelhető sérülések okát feltárja, és a szexuális cselekmény erőszakos jellegét kétséget kizáróan igazolja. Ennek megfelelően kiemelt figyelmet kap szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak bizonyításában az orvosszakértői és az igazságügyi pszichológusi szakértői vizsgálat és vélemény. Előbbi magyarázatot tud adni adott esetben a sérülésekre, illetve a feltalált ondomaradványokra, utóbbi pedig segít feltárni a sértettek pszichés állapotát, és meg tudja állapítani, hogy a sértettek valóban átélték a kényszerrel, fenyegetéssel véghezvitt szexuális cselekményt, és előadásuk nem élményszerű kitaláció alapult.²⁶

Nagyon fontos a sértett meghallgatása. Célszerű egy „elsődleges” illetve egy „másodlagos” kihallgatást is tartani.²⁷ Az elsődleges kihallgatást a sértett nyomozó hatóságnál történő jelentkezését közvetlenül követően kell megtartani, amelynek célja, hogy a még a cselekmény hatása alatt álló sértettől a lehető legtöbb információt megszerezve a bűncselekmény bizonyításához szükséges nyomozati cselekmények közül minél többet végre lehessen hajtani. A másodlagos kihallgatást ezt követően, a sértett olyan lelkiállapotában célszerű megtartani, amikor már az apróbb részletekre is rá lehet kérdezni és a vallomást az időközben beszerzett bizonyítékokkal is össze lehet vetni. A sorozatos meghallgatások során az áldozat újraéli a traumát, így törekedni kell arra, hogy meghallgatása a lehető legkisebb pszichés megterheléssel járjon. Ennek eszközei közé tartozik a zárt tárgyalás, a sértettnek a vádlott távollétében történő meghallgatása és amennyiben a sértett gyermekkorú, akkor a gyermekmeghallgató szoba használata.

²⁵ IBOLYA TIBOR: Egy erőszakos közöszülés nyomozása és annak tanulságai <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/4.pdf>

²⁶ Jámbor Gellért: Egy nemi erkölcs elleni bűncselekmény-sorozat felderítése Themis, 2013. 3. sz. 214. o.

²⁷ IBOLYA TIBOR: Egy erőszakos közöszülés nyomozása és annak tanulságai <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/4.pdf>

A gyermekmeghallgató szobák a „Gyermekek központú igazságszolgáltatás” részeként a rendőrségeken és bíróságokon kialakított helyiségek, ahol a 14 év alatti kiskorúak meghallgatása speciális, az ő igényeik szerint kialakított barátságos környezetben zajlik.

A meghallgatás azt jelenti, hogy a bíró kérdéseket tesz fel a gyermeknek, és neki ezekre kell válaszolnia. A szobában a meghallgatáson csak a gyermek és a bíró, valamint a szülők lesznek jelenek.²⁸ Az egyben játszószobaként is funkcionáló gyermekmeghallgató szobák célja, hogy csökkentsék az áldozatként kikérdezett gyermekeknek a bírósági eljárások okozta stresszt, azáltal, hogy játékokkal, gyermekeknek való bútorokkal, valamint a meghallgatások hatékony lefolytatásához szükséges tárgyi feltételekkel, így például kamerákkal felszerelt barátságos környezetet teremtenek a rideg hivatali helyiségek helyett, amelyek segítenek abban, hogy a gyermekek számára minél kisebb lelki terhet jelentsen a történetek felidézése, az átéltek és látottak elmondása.

Ha egy gyerek oldottabb, barátságosabb környezetben, kötetlen beszélgetés formájában mesél az őt ért támadásról, talán nem érinti olyan erősen a felelevenítés fájdalma. A gyerek várhatóan jobban megnyílik, a több információ pedig eredményesebbé teheti a nyomozást. A feladat tehát nehéz, a bűnügyi tudományok huszadik század végére bekövetkezett fejlődése -a DNS minták elemzése, a személyiségprofil felállítása vagy éppen a mikroméretű anyagmaradványok vizsgálata, a különböző szakértői vélemények - azonban rendkívül eredményessé tehetik a bűnügyi nyomozást. A modern kriminalisztikai eszközöknek köszönhetően pedig egyre kevesebb esélye lesz a bűncselekményt elkövetőknek a felelősségre vonás elkerülésére.

VIII. Befejezés

Dolgozatom célja az volt, hogy figyelemfelkeltő jelleggel rámutassak azokra a problémákra, melyek hazánkban és az egész világon jelen vannak, hiszen a gyermekek ellen elkövetett szexuális bántalmazások néma járványként söpörnek végig a világon.

²⁸ <http://www.birosag.hu/tudjon-meg-tobbet/gyermekkozpontu-igazsagszolgalattas/folap>

Ennek ellenére a statisztikák azt a látszatot keltik, mintha nem lenne annyira elterjedt a nemi bűncselekmények elkövetése. Sajnos ez a látencia problémájával magyarázható, amelynek oka abban rejlik, hogy az áldozatot gyötri a bűntudat, a szégyenérzet, magát is hibáztatja, ostromozza, hogy miért történt vele ilyen tragédia és nem utolsósorban fél attól, hogy ha napvilágra hozza a vele történeteket, akkor azt kétkedve fogják fogadni. A látencia különösen a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekményeknél magas. A gyermekek egyébként is egy szenzitívebb csoportja az áldozatoknak - főleg a szexuális bűncselekményt elszenvedett gyermekek- így kitüntetett figyelmet és bánásmódot igényelnek. Igaz ez különösen akkor, ha a gyermekkorú sértett részt vesz a büntetőeljárásban. Ilyenkor a gyermekbarát igazságszolgáltatás elve mentén, a gyermekek mindenképp felett álló érdekét kell szem előtt tartani, ennek megfelelően a büntetőeljárásban részt vevő gyermek kímélete az elsődleges szempont, ezért nagyon fontos, hogy az eljáró hatóság tagjai megfelelő szakmai képzéssel rendelkezzenek, figyelemmel legyenek a gyermek életkorára és kommunikációjukat ennek alapján válasszák meg a gyermek kihallgatása során. A gyermek kímélete érdekében alakították ki a gyermekkihallgató szobákat, amely használatával -a barátságos környezetre tekintettel - csökkenhet a stressz és ezáltal a felidézés sikeresebbé válik a gyermekben.

Ha a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények jogi hátterét nézzük, akkor az állapítható meg, hogy az anyagi jogi szabályozás megfelelő, kellő súllyal és szigorral szabályozza ezen bűncselekményeket. A gyermekeket védő eljárási szabályok is a gyermekek kíméletét tartják szem előtt. Véleményem szerint elsősorban az áldozatsegítésen kellene munkálkodni, illetve minél inkább törekedni arra, hogy az eljárások sértett központúvá váljanak, hisz mindenki traumaként éli meg, ha bűncselekmény áldozatává válik, de ha egy nemi bűncselekmény gyermekkorú áldozatáról van szó, őket azért kell kihangsúlyozottabban előtérbe helyezni, mert az ő személyiségük még kialakulóban van és egy ilyen megrázkódtatás ártalmas lehet a későbbi életükre. A szexuális erőszak gyermekkorú áldozatokra gyakorolt hatása mind rövid, mind hosszú távon kihatással van a gyermek életére, amely különböző lelki és testi panaszokban ölt testet. Nagyon fontos, hogy ha a tragédia már megtörtént akkor a gyermek megfelelő segítséget kapjon, hogy fel tudja dolgozni a vele történeteket, amelyben alapvető szerepe van a családnak és szakembereknek. Megnehezíti a feldolgozást ha az elkövetés családon belül történt, mert ilyenkor nem csak a szexuális erőszak által okozott sérelmet kell feldolgozni, hanem azt, is, hogy egy olyan személy okozott fájdalmat, akit eddig szeretett és most ezt a személyt elvesztette életéből és érzései negatív irányban megváltoztak iránta.

Szükség lenne olyan olyan „kampányokra” melyek során a bántalmazott gyermekek, illetve a jövőbeni potenciális áldozatok felvilágosítást és támogatást kaphatnának, hogy megértsék a történeteket, segítséget kapjanak a traumák feldolgozásához, illetve érezzék azt, hogy nincsenek egyedül, van hova és kihez fordulniuk.

Dolgozatom zárógondolataként azt szeretném megemlíteni, hogy nagyobb figyelmet kellene fordítani a szexuális erőszakon átesettek rehabilitációjára, létre kellene hozni az ország több pontján ingyenesen igénybe vehető pszichoterápiás ellátásokat, ahol a gyermekkorú áldozatokkal megfelelő szakképesítéssel rendelkező szakemberek foglalkoznának, hogy minél gyorsabban fel tudják dolgozni a traumát és egészséges felnőtt váljon belőlük.

Irodalomjegyzék

Felhasznált Irodalom:

- Dr. Virág György: A szexuális erőszak áldozatai, PhD. Értekezés, Miskolc, 2001
- Dr. Szomora Zsolt: Megjegyzések az új Büntetőtörvénykönyv nemi bűncselekményekről szóló XIX. fejezetéhez
- Dr. Kovács Gyula: Az erőszakos közösülés a számok tükrében
- Schultz, L. G.-Jones, P.: Sexual Abuse of Children: Issues for Social Service and Health Professionals.
- Kovács Enikő: A szexuális bűncselekmények gyermekkorú áldozatainak pszichológiai vizsgálata
- Jámbor Gellért: Egy nemi erkölcs elleni bűncselekmény-sorozat felderítése Themis, 2013. 3. sz. 180-214. old

Felhasznált jogszabályok:

- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz, 2012, Jogtár, Országos Bírósági Hivatal
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 37/2002 (IX.4) AB határozat

Internetes hivatkozások:

- mek.oszk.hu
- eur-lex.europa.eu (az Európai Unió gyermekjogi ütemterve)
- fehergyuru.eu
- birosag.hu/sites/default/files/2018-08/13_dok.pdf
- 1000ev.hu
- monaalapitvany.hu/wpcontent/uploads/2012/12/KERET_Modszer_tani_ajanlasok.pdf

- ibolyatibor.atw.hu/Sajat/4
- http://www.kamaszpanasz.hu/hirek/szex/849/elet_nemi_eroszak_utan

Bírósági határozatok:

- Egri Járásbíróság 23. B.787/2013
- Egri Járásbíróság 23. B.139/2015
- 14-H-BJ-2014-16. bírósági határozat (Budapest Környéki Törvényszék)
- 12-H-BJ-2015-3. bírósági határozat (Tatabányai Törvényszék)